

BIOLOGIA 7 – WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Dział programu	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I. Organizm człowieka. Skóra – powłoka organizmu	<ul style="list-style-type: none"> - wymień rodzaje tkanek zwierzęcych - przedstaw funkcje skóry - omów zasady higieny skóry - podaj przykłady chorób skóry oraz zasady ich profilaktyki - przedstaw tzw. alfabet czerniaka - omów zasady udzielania I pomocy w oparzeniach i odmrożeniach skóry 	<ul style="list-style-type: none"> - omów funkcje tkanek zwierzęcych - wymień podstawowe układy narządów - rozpoznaj i nazwij elementy budowy skóry - określ związek ekspozycji na promieniowanie UV ze zwiększonym ryzykiem występowania czerniaka - wymień wytwory naskórka i określ ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - omów cechy budowy tkanek zwierzęcych i ich związek z pełnionymi funkcjami - przedstaw hierarchizację budowy organizmu - określ podstawowe funkcje układów narządów człowieka - omów warstwową budowę skóry oraz wykaż związek budowy z pełnionymi funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> - określ związek budowy elementów budowy skóry z funkcjami pełnionymi przez skórę - wyjaśnij, na czym polega homeostaza - wykaż doświadczalnie rozmieszczenie receptorów w skórze - wyjaśnij udział skóry w mechanizmie termoregulacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wykaż na przykładach współpracę układów narządów w utrzymaniu homeostazy organizmu
II. Aparat ruchu	<ul style="list-style-type: none"> - wskaż i nazwij podstawowe elementy szkieletu osiowego, obręczy i kończyn - wyjaśnij, co to jest staw i wymień rodzaje stawów - określ funkcje szkieletu i układu mięśniowego - określ występowanie tkanek mięśniowych - podaj przykłady schorzeń układu ruchu oraz zasady ich profilaktyki - omów zasady I pomocy w urazach kości i stawów 	<ul style="list-style-type: none"> - określ kształty kości na odpowiednich przykładach - określ cechy budowy fizycz. i chemicznej kości - wymień rodzaje i przykłady połączeń kości - opisz antagonistyczne działanie mięśni na przykładzie mięśni kończyny górnej - uzasadnij konieczność aktywności fizycznej dla zdrowia - opisz jak wygląda prawidłowa postawa ciała 	<ul style="list-style-type: none"> - wykaż związek między kształtem, budową a funkcją kości - objaśnij współdziałanie czynnego i biernego układu ruchu - omów szczegółową budowę poszczególnych części szkieletu, wskazując na ich funkcje - opisz budowę mięśnia szkieletowego prostego - omów przyczyny i profilaktykę wybranych wad szkieletu 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanuj i przeprowadź doświadczenia wykazujące rolę składników chemicznych kości oraz omów wnioski - wykaż związek budowy morfologicznej i tkankowej kości z jej funkcjami - wykaż rolę zatok przynosowych - opisz budowę stawu prostego - wymień rodzaje stawów i opisz ich działanie na odpowiednich przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> - wskaż i nazwij główne grupy mięśni człowieka - przedstaw rolę i współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów na przykładzie pracy kończyny górnej - na podstawie tekstu źródłowego opisz działanie mięśni szkieletowych

BIOLOGIA 7 – WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

<p>III. Układ pokarmowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymień składniki odżywcze i określ ich podstawowe funkcje - wskaż i nazwij elementy układu pokarmowego - przedstaw funkcje układu pokarmowego - rozpoznaj rodzaje zębów oraz określ ich znaczenie w obróbce pokarmu - przedstaw przyczyny próchnicy zębów i zasady jej profilaktyki - podaj 5 zasad zdrowego odżywiania się - uzasadnij konieczność częstego spożywania owoców i warzyw - wymień pasożyty jelitowe i sposoby zapobiegania zakażeniom 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstaw źródła oraz wyjaśnij znaczenie składników pokarmowych i wody dla prawidłowego funkcjonowania organizmu - zaplanuj i przeprowadź doświadczenie wykrywające obecność skrobi i tłuszczów w produktach spożywczych - uzasadnij konieczność stosowania zróżnicowanej i dostosowanej do potrzeb diety - korzystając z wykresu oceń własny BMI - przedstaw konsekwencje zdrowotne niewłaściwego odżywiania - omów zasady profilaktyki wybranych chorób układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> - określ skutki niedoboru niektórych witamin (A, D, K, C, B6, B12) i składników mineralnych (Mg, Fe, Ca) w organizmie oraz skutki niewłaściwej suplementacji (uzupełniania niedoboru) witamin i skł. mineralnych - wyjaśnij rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego - przedstaw miejsca trawienia białek, tłuszczów i cukrów, określ produkty tych procesów oraz podaj miejsce ich wchłaniania - oblicz indeks masy ciała na podstawie wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz budowę białek, tłuszczów i cukrów złożonych oraz omów ich rolę biologiczną - wyjaśnij określenie <i>pokarmy niepełnowartościowe</i> - określ związek budowy elementów budowy układu pokarmowego z pełnioną funkcją, szczególnie jelita cienkiego - zaplanuj i przeprowadź doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi - określ funkcje wątroby i trzustki 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz rodzaje uzębienia oraz przedstaw budowę zewn. i wewnętrzną zęba - wyjaśnij rolę poszczególnych enzymów trawiennych i wskaż miejsce ich działania - przedstaw wady i zalety diety wegetariańskiej
------------------------------------	---	---	---	--	--

BIOLOGIA 7 – WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

<p>IV. Układ krążenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaj i nazwij elementy budowy układu krążenia, określ ich funkcje - przedstaw rolę głównych składników krwi - podaj przykłady chorób krwi, układu krążenia oraz zasady ich profilaktyki - przedstaw znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów - wskaż położenie grasicy, śledziony i węzłów chłon., określ ich funkcje - wyjaśnij rolę szczepień dla zdrowia - uzasadnij konieczność wykonywania badań krwi, pomiaru tętna i ciśnienia - omów zasady I pomocy przy krwotokach i zranieniach 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaj i nazwij komórki krwi oraz określ ich liczbę w 1mm³ - wymień grupy krwi układu AB0 i Rh oraz przedstaw społeczne znaczenie krwiodawstwa - uzasadnij konieczność obowiązkowych szczepień - zaplanuj i przeprowadź obserwację wpływu wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia tętniczego krwi - określ wpływ aktywności fizycznej i prawidłowej diety na funkcjonowanie układu krążenia - wyjaśnij, co to jest odporność, jak wpływa na nią zakażenie HIV i jak zapobiegać AIDS 	<ul style="list-style-type: none"> - wskaż różnice w budowie komórek krwi - wymień rodzaje naczyń krwionośnych, porównaj ich budowę - porównaj istotę działania szczepionek i surowicy, podaj wskazania do ich zastosowania - określ przyczyny konfliktu serologicznego i podaj jego skutki - wyjaśnij różnice między odpornością wrodzoną i nabytą - opisz sposoby nabywania różnych rodzajów odporności (czynna, bierna, naturalna, sztuczna) - wyjaśnij, czym są alergie - wyjaśnij, czym jest AIDS i jaki ma związek z HIV 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz krążenie krwi w obiegu małym i dużym - wykaż związek budowy tętnic i żył oraz naczyń włosowatych z ich rolą - opisz budowę serca, jego rolę i cykl pracy - opisz działanie i rolę zastawek serca i żylnych - wyjaśnij, jaką rolę pełni przegroda występująca między komorami serca - wyjaśnij, w jaki sposób można zbadać pracę serca - zinterpretuj wyniki badania krwi osoby chorej lub zdrowej - wyjaśnij powstawanie i opisz krążenie limfy - porównaj układ chłonny z układem krwionośnym pod wzgl. budowy i funkcji 	<ul style="list-style-type: none"> - omów etapy procesu krzepnięcia krwi - wyjaśnij rolę informacji o antygenach krwi w procesie transfuzji, określ, która grupa krwi jest nazywana <i>uniwersalnym dawcą</i>, a która <i>uniwersalnym biorcą</i> - wyjaśnij rolę cholesterolu w organizmie - zdoładź i przedstaw informacje o znaczeniu transplantacji tkanek i narządów w formie plakatu
<p>V. Układ oddechowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskaż i nazwij elementy budowy u. oddechowego, przedstaw ich funkcje - wykaż wpływ palenia tytoniu (bierne i czynne), zanieczyszczeń pyłowych powietrza na układ oddechowy - podaj przykłady chorób układu oddechowego oraz zasady ich profilaktyki 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz drogę powietrza wdychanego w układzie oddechowym - przedstaw mechanizm wentylacji płuc (wdech i wydech) - zaplanuj i przeprowadź obserwację wpływu wysiłku fizycznego na zmiany częstości oddechu - określ, co jest celem procesu oddychania 	<ul style="list-style-type: none"> - określ związek budowy elementów układu oddechowego z ich funkcją - opisz przebieg wymiany gazowej w tkankach i w płucach - opisz budowę i rolę krtani - porównaj skład powietrza wdychanego i wydychanego, omów wnioski - opisz proces oddychania komórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanuj i przeprowadź doświadczenia wykrywające obecność CO₂ oraz pary wodnej w powietrzu wydychanym - wyjaśnij związek budowy pęcherzykowej płuc z wydajnością wymiany gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> - określ substraty i produkty procesu utleniania biologicznego - zinterpretuj wykres zależności poziomu CO₂ we krwi od tempa wysiłku fizycznego

BIOLOGIA 7 – WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

<p>VI. Układ wydalniczy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaj przykłady substancji wydalanych i wymień narządy biorące udział w wydalaniu - wskaż i nazwij elementy układu moczowego, przedstaw ich funkcje - podaj przykłady chorób układu moczowego oraz zasady ich profilaktyki 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstaw istotę procesu wydalania - uzasadnij konieczność okresowego wykonywania badań kontrolnych moczu - zinterpretuj wyniki analizy moczu osoby zdrowej i chorej 	<ul style="list-style-type: none"> - omów budowę i funkcje nerki (warstwy) - wyjaśnij różnicę między wydalaniem a defekacją - określ skutki nadmiernego spożycia soli oraz zbyt małej ilości spożycia wody dla układu moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> - omów budowę i działanie nefronu jako jednostki funkcjonalnej nerki 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij, na czym polega dializa i kiedy się ją stosuje
<p>VII. Regulacja nerwowo- hormonalna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymień gruczoły dokrewne, przedstaw ich rolę i wskaż lokalizację - wyjaśnij, co to są hormony - rozpoznaj i nazwij elementy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego oraz określ ich zadania - przedstaw sposoby radzenia sobie ze stresem - uzasadnij znaczenie snu w prawidłowym funkcjonowaniu układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> - podaj nazwy hormonów wydzielanych przez jądra, jajniki, przysadkę i trzustkę - wyjaśnij, dlaczego nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych - opisz budowę komórki nerwowej - wyjaśnij, co to są odruchy - przedstaw negatywny wpływ substancji psychoaktywnych: alkoholu, nikotyny oraz nadużywania kofeiny i leków na organizm 	<ul style="list-style-type: none"> - podaj nazwy hormonów wydzielanych przez gruczoły dokrewne określ rolę każdego z nich - wymień rodzaje nerwów - wymień rodzaje odruchów i podaj przykłady - porównaj rolę przywspółczulnego i współczulnego układu nerwowego - przedstaw negatywny wpływ substancji psychoaktywnych: narkotyków, środków dopingujących, dopalaczy 	<ul style="list-style-type: none"> - omów antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu - omów przykłady zaburzeń pracy gruczołów dokrewnych, szczególnie przyczyny, objawy i profilaktykę cukrzycy - omów działanie synapsy - opisz łuk odruchowy - omów funkcje poszczególnych elementów układu nerwowego - omów role ośrodków korowych mózgu i podaj ich lokalizację 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij, jak hormony trafiają do właściwych komórek - co to znaczy, że hormony oddziałują w rytmie dobowym - omów zaburzenia czynności tarczycy - wyjaśnij, dlaczego trudno wyleczyć się z uzależnienia

BIOLOGIA 7 – WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

<p>VIII. Narządy zmysłów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaj i nazwij elementy budowy oka oraz przedstaw funkcje niektórych z nich - dokonaj obserwacji wykazującej obecność tarczy nerwu wzrokowego - rozpoznaj i nazwij elementy budowy ucha oraz przedstaw ich funkcje - opisz wpływ hałasu na zdrowie człowieka - przedstaw rolę zmysłu równowagi, smaku, węchu i dotyku 	<ul style="list-style-type: none"> - omów aparat ochronny oka - wyjaśnij, czym jest adaptacja oka - omów budowę ucha środkowego i rolę trąbki słuchowej - przedstaw przyczyny powstawania oraz sposoby korygowania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm, daltonizm) - omów objawy wybranych chorób narządu wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaj i nazwij elementy budowy oka oraz przedstaw ich funkcje w powstawaniu obrazu - wyjaśnij, na czym polega akomodacja oka - wyjaśnij rolę elementów budujących ucho w powstawaniu dźwięków oraz utrzymywaniu równowagi - opisz budowę narządów węchy, smaku i dotyku, wskaż umiejscowienie ich receptorów 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanuj i przeprowadź doświadczenie sprawdzające gęstość rozmieszczenia receptorów w skórze różnych miejsc - omów rolę czopków i pręcików w oku - omów budowę i rolę ucha wewnętrznego - określ, jakie informacje o otoczeniu są przekazywane przez receptory skórne 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstaw w formie tabeli porównanie różnych narządów zmysłów
<p>IX. Rozmnażanie i rozwój człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaj i nazwij elementy budowy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego oraz podaj ich funkcje - określ rolę gamet w procesie zapłodnienia - wyjaśnij wpływ różnych czynników na rozwój zarodka i płodu - przedstaw zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową i nowotworów narządów płciowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymień etapy rozwoju (okresy życia) człowieka - opisz zmiany fizyczne okresu dojrzewania - uzasadnij konieczność wykonywania badań kontrolnych jako sposobu wczesnego wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka prostaty - omów zalecenia trybu życia kobiety w ciąży - rozpoznaj opisy poszczególnych etapów życia człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz i porównaj budowę plemnika i komórki jajowej - wyjaśnij, na czym polega owulacja (jajeczkowanie) - wyjaśnij, czym jest miesiączka - przedstaw cechy fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka - opisz funkcje błon płodowych i łożyska w rozwoju zarodka i płodu - scharakteryzuj etapy życia człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - opisz fazy cyklu miesięczkowego kobiety - wyjaśnij, kiedy może dojść do zapłodnienia - omów wpływ hormonów płciowych na funkcjonowanie organizmu mężczyzny i kobiety - wyjaśnij, w jaki sposób budowa jajowodów ułatwia przemieszczanie się w nich komórki jajowej - wyjaśnij, jak dochodzi do ciąży mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> - omów metody naturalnego planowania rodziny oraz rodzaje antykoncepcji, porównaj ich skutki zdrowotne
<p>X. Równowaga wewnętrzna organizmu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij dlaczego antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniem lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij, czym jest zdrowie i choroba - wyjaśnij, dlaczego nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować leków ogólnodostępnych i suplementów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij, na czym polega homeostaza - omów profilaktykę chorób zakaźnych, cywilizacyjnych, w tym nowotworowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnij współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu na określonym poziomie ilości wody w organizmie, temperatury, poziomu glukozy we krwi 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnij, czym są nowotwory i jak się je leczy